

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12872

OLE-LUK-AYE

Hans Christian Andersen

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אנדערסענס מעשהלעך

יידיש דער נסתר

№ 4

אַלע = לוק = אַיע.

פארלאג

„קולטור-ליגע“

ווארשע.

אנדערסענס מעשהלעך

יידיש דער נסתר

№ 4

אַלע = לוק = אַיע.

פארלאג

„קולטור-ליגע“

ווארשע.

איבערזעצן פון פראנצאזיש.

בזדרוקט אין 3500 עקס.
ירארשע, 1921.

BAJKI ANDERSENA. Wyd. „KULTUR-LIGE”. Warszawa 1921.

Druk I. Hendlera, Warszawa, Długa 26.

אלע-לוק-איע.

אויף גאָר דער וועלט
איז ניטאָ אַזאַ איינער,
וואָס זאָל קאַנען אַזוי פיל
מעשיות, ווי אַלע-לוק-איע.
היינט אַ דערציילער איז
ער — אַ מייסטער.

אַלע אויפדערנאַכט, ווען
די קינדערלעך זיצן נאָך
ביים טיש, אָדער אויף די
בענקעלעך אויף זייערע,
קומט צו גיין אַלע-לוק-
איע. שטיל, מיט טריט מיט
שטילע (ער גייט אין
זאַקן) — קומט ער אויף די
טרעפּ אַרויף, עפנט די טיר

שטיל אויף. קומט צו די קינדער צו — טסט!... און פּלוצים
טוט ער זיי אין די אויגן מיט אַ מין זיסער מילך אַ שפּריץ —
מיט אַדין-דין שטראַמעלע אַזאַ, און פונקט אַזוי פיל, אַז
ס'זאָלן זיך ביי זיי די אויגן אָנהויבן קלעפּן און זיי זאָלן
אים. אַלע-לוק-איען, ניט זען. דאָן גובעט ער זיך זיי הינטער
דעם רוקן אונטער, טוט זיי שטיל אין האַלז-און-נאַקן אַ בלאַז-
ווערן ביי זיי די קעפעלעך שווער. ווי אַבער טוט עס נישט

חלילה! אַלע-לוק-אַיע טוט קיין שלעכטס ניט די קינדער, ער וויל נאָר זיי זאָלן אַ ביסל שטילער ווערן, וואָס דאָס קאָן זיין נאָר, ווען מע לייגט זיי אין די בעטעלעך אַריין; און ווילן וויל ער עס צוליב דעם, ער זאָל זיי קאָנען מעשיות דערציילן. און, אַז די קינדער שלאָפן איין, ועצט זיך אַלע-לוק-אַיע אַז זיי אויפן בעטל צו. אָנגעטאָן איז ער שיין: דאָס סורדוטל זיינס איז אַ זיידנס, נאָר פון וואָס פאַר אַ פאַרב דאָס איז, קאָן מען ניט וויסן, ווייל אַ מאָל ווייזט עס זיך אויס גרין, אַ מאָל רויט, אַ מאָל בלוי, ס'ווענדט זיך פון דעם, אין וואָס פאַר אַ זייט עס דרייט זיך אויס אַלע-לוק-אַיע. צוויי פאַראַסאָלן טראָגט ער, צו איינעם אונטער אַן אָרעם. איינער פון זיי, אויף וועלכן ס'זיינען בילדער אויסגעמאַלט, עפנט ער אויף גוטע קינדער אויף, און דאָן חלומען זיך זיי אַ גאַנצע נאַכט גוטע חלומות, דער צווייטער, אויף וועלכן ס'איז גאַרנישט אויסגע-מאַלט, עפנט ער איבער שלעכטע קינדער, און זיי שלאָפן דאָן. ווי די געהרגעטע, און אַז זיי כאַפן זיך אינדערפרי אויף, קאָ-נען זיי גאַרנישט דערציילן.

איצט לאָמיר הערן, ווי אַזוי אַלע-לוק-אַיע איז אַמאָל אין משך פון אַ וואָך פסדר אַלע ביינאַכט צו איינעם אַ קליינעם יינגעלע, וואָס מ'האַט היאַלמאַר גערופן, געקומען, און וואָס אַזוינס ער האָט אים דערציילט. אַלע געשיכטעס וועלן זיין זיבן, ווייל אין אַ וואָך זיינען דאָך נאָר זיבן טעג פאַראַן.

מאָנטאָג.

אויפּמערקזאַמקייט! — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע אויס-דערנאַכט, אַז ער האָט היאַלמאַרן אין בעטעלע אַריינגעלייגט. — איך וועל דאָ אַ ביסל צוקלייבן פריער! — און פּלוצים זיינען פון די בלומען אין די בלומען-טעפּ גרויסע ביימער געוואָרן, די לאַנגע צווייגן זייערע האָבן איבער די ווענט און ביז צו דער סאַמע סטעליע אַזש דערגרייכט, אַזוי אַז דער חדר איז אויף אַן אויסגעצייכנט-שיין גאַרטן-שטיבעלע ענליך געוואָרן.

די צווייגן זיינען מיט בלומען אָפגעשטאַטן געשטאַנען, און די בלומען זיינען שענער פון די רויזן געווען, אַ שענערן ריח פון זיי פאַרשפרייט, און אין טעם — זיסער פון איינגעמאַכטס גע-ווען. די פרוכטן האָבן ווי גאַלד געשימעריט; אויך פּלאַדע-לעך אַזוינע האָבן זיך באַוויזן, וואָס זיינען מיט אַזוי פיל ראָ-זינקעס אָנגעפילט געווען, אַז זיי זיינען שיער ניט צעזעצט געוואָרן פון אָנגעפולטקייט. ס'איז שוין איינמאָל גוט געווען! גאָר אין דער רגע האָט זיך פונם שופּלאַדל, וואָס היאַלמאַרס לערנביכלעך זיינען דאָרט געלעגן, אַ געוויין דערהערט.

— וואָס איז דאָס? — האָט געפרעגט אַלע-לוק-אַיע, צום טיש צוגייענדיק און דאָס שופּלאַדל אַרויסרוקנדיק. האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז דעם רעש האָט דאָס גריפעל-ברעטל אָנגע-מאַכט, דאָס, וואָס געוויסע צאָלן האָבן זיך געשטופּט און גע-קנייפּט דאָרט אויף דעם, דערפאַר וואָס אין דער אויפגאַבע אין דער אַריטמעטישער האָט זיך איינע נישט קיין ריכטיקע צאָל אַריינגעכאַפּט. דער גריפעל איז געשפרונגען און אויפן סטענגעלע געדרייט זיך, פונקט ווי אַ הינטעלע אַ קליינסטיקס, ער האָט געוואָלט דעם טעות פאַרריכטן, האָט ער אָבער נישט געקאָנט. און דאָ האָט זיך אויך פון דעם קרייך-העפט ביי היאַ מאַרן אַ קרעכץ דערהערט — כאָטש די אויערן צו פאַר-שטעקן! אויף יעדן בלעטל-זיינען פון אויבן ביז אַראָפּ גרוי-סע, און נעבן זיי קליינע, אותיות געשטאַנען — דאָס איז דער קרייך געווען; און נעבן קרייך זיינען עפעס אַנדערע אותיות געווען, אַזוינע, וואָס האָבן געמיינט, אַז זיי זיינען אויף די ערשטע ענליך די האָט שוין היאַלמאַר אָנגעשריבן, אָבער באמת האָבן זיי אַזוי אויסגעזען, גלייך ווי זיי וואָלטן אויף די ווירעס מיט די בייכער אַנידערגעפאַלן, דאָרט וואו זיי האָבן, אייגנטליך, שטיין באַדאַרפט.

— קוקט, ווי אַזוי מ'דאַרף זיך האַלטן! — האָט געזאָגט דער קרייך — קוקט! אַט אַזוי ציט זיך אויס און שטעלט זיך גלייכער!

— מיר וואָלטן אַוודאי געוואָלט אַזוי, — האָבן געזאָגט

די אותיות היאַלמאַרס, — קאַנען מיר אָבער ניט, מיר זיינען
אָזוי שוואַך, אָזוי שוואַך.

— נו, אויב אָזוי, וועט איר דאַרפן רעצעפט איינגעמען!
— האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע.

— אוי, ניין, ניין! — האָבן אַלע אותיות אין איין קול
זיך צעשריגן, און באַלד זיך אָזוי גלייך און פינקטליך אויס-
געשטעלט, אַז ס'איז אַ מחיה געווען צו קוקן.

— נו, היינט איז שוין קיין צייט ניטאָ אויף מעשיות
צו דערציילן, — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע. — מ'דאַרף מיט זיי
אַ ביסל צולערנען, מיט די אותיות. איינס, צוויי! איינס, צוויי!
— און ער האָט זיך גענומען די אותיות מושטירן, און יענע
האָבן זיך אויסגעגלייכט און אַזוינע שיינע און גלייכע, פונקט
ווי דער קריק, געוואָרן. אָבער, אַז אַלע-לוק-אַיע איז אַוועק-
געגאַנגען און היאַלמאַר איז אינדערפרי אויפגעשטאַנען און נאָך
אַמאָל אויף זיינע אותיות אַ קוק געטאָן, אָזוי האָט ער זיי
צוריק און ווי פריער פאַרקרענקטע און פאַרשליממולדיקטע
געפונען.

דינסטאָג.

ווי נאָר היאַלמאַר האָט זיך אין בעט אַריינגעלייגט, אָזוי
האָט אַלע-לוק-אַיע מיט זיין כשוף-שפריצער דאָס גאַנצע מעבל
באַשפריצט, און דאָס מעבל האָט באַלד בעפען גענומען, דער-
ביי האָט יעדערער נאָר זעגן זיך גערעדט. אליין נאָר דאָס
שפיי-קעסטל איז שטיל געשטאַנען און עקל און מיט מיאוס-
געפיל אויף אַלעמענס באַרימען זיך און איבערנעמען זיך גע-
קוקט, ווי אָזוי אַלע זיינען נאָר מיט זיך פאַרנומען און באַ-
מערקן נישט אפילו ווי דאָס אָזוי ענדויק אין אַ ווינקל שטייט
און יעדערן צו שפייטן אין זיך דערלויבט...

איבער דעם קאַמאָד איז אַ גרויס בילד מיט אַן
אָפגעגאַלדעטער ראַם געהאַנגען. דאָס איז אַ לאַנדשאַפט געווען.
אויפן לאַנדשאַפט זיינען גרויסע אַלטע ביימער אויסגעמאַלט

געווען, בלומען צווישן גראָזן און אַ טייך, וואָס נאָך דעם, ווי
 ער רינגלט דעם וואַלד דאָרט אַרום און גייט פאַרביי אַ סך
 פאַלאַצן-שלעסער דורך, פאַלט ער אין גרויסן ברוינדיקן ים
 אַריין. האָט זיך אַלע-לוק-אַיע מיט זיין שפּריצער צו דעם
 לאַנדשאַפט צוגערירט, האָבן אין דער רגע די פּויגלען די
 אויסגעמאַלטע צו זינגען אָנגעהויבן, די צווייגן פון די ביימישע
 האָבן זיך רירן גענומען. און די וואַלקנס-אָפּצוגיין; און אזוי לע-
 בעדיק, אַז מ'האַט געזען ממש, ווי דער שאַטן זייערער רוקט
 זיך איבערן לאַנדשאַפט דורך.

האַט דאָן אַלע-לוק-אַיע דעם קלייניקן היאַלמאַר צו דער
 ראַם אויפגעהויבן און מיט די פּיסלעך איס אין פּילד אַריינגע-
 שטעלט און אויף אַן אָרט, וואו גראָז איז געוואַקסן. איז דאָס
 יינגל אַ רגע דאָרט אָפּגעשטאַנען, דערביי האָט אים די זון
 דורך די ביימערס צווייגן באַלויכטן, דערנאָך איז ער אָפּגע-
 לאָפן, און אין אַ קליין שיפעלע, וואָס איז ביים ברעג גע-
 שטאַנען, זיך אַריינגעזעצט. איז דאָס שיפעלע מיט ווייסן און
 רויטן אויסגעפאַרבט געווען, די העגלען האָבן ווי זילבער גע-
 בלישטשעט, און זעקס שוואַנען מיט גאַלדענע רינגען-רייפלעך
 אַרום די העלזער און מיט צעשטראַלטע בלויע-שטערנלעך
 אויף די קעפּ האָבן עס אין דער לענג פון גרינעם וואַלד גע-
 פירט, דאָרט, וואו די ביימער האָבן וועגן גולנים-און מכשפות
 דערציילט, און די בלומען-וועגן שיינע עליפן פּיצעלעך און
 וועגן אַלץ, וואָס די זומער-פּויגעלעך האָבן זיי איבערגעגעבן.
 אויסגעצייכנט-שיינע פּיש מיט שופן, וואָס האָבן מיט
 גאַלד און זילבער געשימערט, זיינען נאָכן שיפעלע נאָכגע-
 שוואומען. צייטנווייז פלעגן זיי אזוי הויך אונטערשפּרינגען,
 די פּיש, אַז דאָס וואַסער פלעגט זיך אין שיפעלע אַריינבלוי-
 פען; פּויגלען-רויסע און בלאַסע, גרויסע און קליינע זיינען
 ביים שיפּל אין צוויי לאַנגע שורות געפּלויגן; קליינע פּליגע-
 לעך האָבן זיך אין דערלופט געדרייט, מאַי-באַבעלעך האָבן
 בום! בום! געקלונגען, אַלע האָבן זיי נאָך היאַלמאַרן נאָכ-
 גיין געוואַלט און יעדערער האָט געאייילט אים זיין געשיכטע

דערציילן. ס'א שפאציר געווען, שוין איינמאל! אָט איז דער
 זואלד געדיכט און פינסטער געווען און אָט איז ער אויף אַ
 טייערן גאָרטן, אָנגעפולט מיט בלומען און זונען-שיין ענליך
 געוואָרן, אויפן וועג האָבן זיך זיי גרויסע קרישטאָלענע און
 מירמלשטיינערנע פּאַלאַצן געטראָפּן, אויף די גאַניקעס
 זיינען פּריצעסינס געשטאַנען, און אַלץ מיידעלעך, וואָס היאַל-
 מאַר האָט זיי געקענט, וואָס ער האָט זיך געשפּילט מיט זיי.
 יענע האָבן צו אים די הענטלעך אויסגעשטרעקט, אין וועלכע
 זיי האָבן קליינע האַרץ-צוקערלעך געהאַלטן, אַזוינע שייניקע,
 וואָס אין קיין שום קאָנדיטעריי קאָן מען זיי פאַר קיין געלט
 נישט געפינען. דורפּאַרנדיק האָט היאַלמאַר דאָס הערצל פאַר
 איין עק אָנגעכאַפּט, די פּרינצעסין האָט זיך שטאַרק פאַרן
 צווייטן געהאַלטן, אַזוי אַז יעדערער האָט אויף אַזאַ אופן אַ
 האַלבס געקראָגן: ער אַ גרעסערס און זי אַ קלענערס. ביי
 יעדן פּאַלאַץ זיינען אויף דער וואַך קליינע פּרינצן געשטאַנען,
 האָבן מיט שווערדן מיט די גאָלדענע „כבוד“ אָפּגעגעבן און
 מיט אַ רעגן פון ראַזינקעס און סאָלדאַטעלעך צינערנע
 גערעגנט. זיי האָבן אַלע סימנים פון אמתע פּרינצן
 געהאַט!

און היאַלמאַר איז אַלץ געשוואומען. אָט איז ער דורך
 וועלדער דורכגעשוואומען, אָט דורך זאַלן גרויסע, און אָט
 דורך שטעט גאָר גרויסע. ער איז אויך דורך דער שטאָט פון
 זיין אַם דורכגעפאַרן, די, וואָס האָט אים קליינערהייט, ווען ער
 איז נאָך אַ קליין פּיצל יינגעלע געווען, אויף די הענט געטראָ-
 גן און וואָס האָט אים ליב געהאַט זעהר. זי האָט צו אים מיטן
 קאָפּ אַ נויג געטאָן, און אים אַ שיין לידעלע געזונגען, אַ ליי-
 דעלע, וואָס זי האָט אַליין אַמאָל געמאַכט, און עס אים אי-
 בערגעשיקט.

און אַלע פּויגלען האָבן מיט איר נאָכגעזונגען, אַלע
 בלומען האָבן אויף די שטעקעלעך אונטערגעטאַנצט און די
 אַלטע ביימער האָבן מיט די קעפּ צוגעשאַקלט, גלייך ווי אַלע-
 לוק-אַיע וואָלט זיי אויך מעשיות דערציילט.

מיטוואך.

אַס אַ רעגן! היאַלמאַר האָט אים פון שלאָף אַזש דער-
זערט, און אַז אַלע-לוק-אַיע האָט דאָס פענסטער געעפנט, האָט
שוין דאָס וואַסער ביזן שוועל-פענסטער דערגרייכט. די גאַס
האָט ווי אַן אַזערע אַ גאַנצע אויסגעזען, דערפאַר איז אָבער
סאַמע ביי דער שטוב אַן אויסגעצייכנט-שיינע שיף געשטאַנען.
— ביסט אפשר אַ בעלן זיך דורכשיפן אַ ביסל, קליין
היאַלמאַרעלע? — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע. — פאַר דער נאַכט
וועסטו אַ וועלט אויסזען און אויף אינדערפרי וועסטו נאָך קאָנען
זיך צוריק אומקערן.

אין דער רגע איז שוין היאַלמאַר, אין זיינע יומטובדיקע
קליידער אָנגעטאַן, אין שיף געווען; דער אינדרויסן האָט זיך
אויסגעלייטערט. האָבן זיי זיך באַלד דורך די גאַסן דורכגע-
שיפט, דעם קלויסטער אַרומגעפאַרן און אין פרייטן, פרויזנדיקן
ים זיך אַוועקגעלאָזט. זיינען זיי אַזוי לאַנג געפאַרן און געפאַרן,
ביז זיי — האָבן שוין אינגאַנצן די ערד נישט אָנגעזען, און
דאָן האָבן זיי אַ מחנה שטאַרכן דערזען, וואָס זיינען פון
היאַלמאַרס פּאַטערלאַנד אין די וואַרימע לענדער געפּלויגן. גע-
פּלויגן זיינען זיי שורותווייז, איינער נאָך דעם אַנדערן און
ווי ס'האָט אויסגעוויזן, זיינען זיי שוין לאַנג אין וועג געווען.
איינער פון זיי איז שוין אַזוי מיד געווען, אַז ער האָט זיך
קוים אין דערלופט געהאַלטן. ער איז דער לעצטער פון דער
שורה געווען, איז ער הינטערשטעליק געבליבן, באַלד אויף
אַ שטיק שוין פון די איבעריקע אָפּגעשטאַנען, און לסוף שוין
מ'ס אַראָפּגעלאָזטע פּליגלען אַלץ נידעריקער און נידעריקער
זיך אַראָפּלאָזן גענומען: נאָך אַ צוויי פּליגלען-מאַך, ס'האָט
נישט געהאַלפּן... אָט האָט ער זיך שוין מיט די פיס אין
זעגל-בוים אָנגערירט, דערנאָך האָט ער זיך פון זעגל-בוים אַ-
ראָפּגעגלייטשט און — בוך! און ער איז אויף דער איבערדעק
צוגידערגעפאַרן.

האָט אים אַ יינג גענומען און אים אין עופות-קעמערל

פול מיט הינער, ענטלעך און אינדיקעס אריינגעזעצט. און דער
אָרימער שטאַרך איז אין גרויס אָפהענטיקייט צווישן זיי שטיין
געבליבן.

— קוקט אים נאָר אָן, דעם לאַנגן דראַנג! — האָבן גע-
זאָגט די הינער.

און דער אינדיק האָט זיך אָנגעבלאָזן, ווי אַן אינדיק
נאָר קאָן, און אים אַ פּרעג געטאָן: ווער ער איז; אַליין נאָר
די ענטלעך האָבן זיך אָפּגערוקט, קאַטשענדיק זיך, און עפעס
צו גאַלמאַגען אָנגעהויבן. האָט דער שטאַרך וועגן דער הייסער
אַפּריקע דערציילן גענומען, וועגן די פּיראַמידן און וועגן
שטרויס-פּויגל, וואָס ער טראַגט זיך איבער די מדפּריות, ווי אַ
פּערד אַ ווילדער. די ענטלעך האָבן אָפּער גאַרנישט ניט פּאַר-
שטאַנען פּון וואָס ער רעדט, האָבן זיי זיך צעגאַלמאַגעט:

— האָ, ווי מיינט איר, אַ-יאָ, ער איז אַ נאָר?

— אוודאי אַ נאָר! — האָט געזאָגט דער אינדיק און זיך

אָנגעבלאָזן.

איז דער שטאַרך שוין אַנטשוויגן געוואָרן און וועגן זיין
אַפּריקע זיך פּאַרטראַכט.

— וואָס פאַר אַ פּיינע, דינע פּיס ס'זיינען ביי אייך! —

האָט געזאָגט דער אינדיק, — וויפּל האָט איר געצאָלט אַן
אַרשין?

— גאָ-גאָ-גאָ — האָבן זיך אַלע ענטלעך צעלאַכט; נאָר

דער שטאַרך האָט זיך ניט הערנדיק געמאַכט.

— איר וואָלט, כ'לעבן, אויך געמעגט אַלאַך טאָן, —

האָט געזאָגט דער אינדיק, — אויף מיר די עבירה. ס'איז דאָך

אַזוי קלוג געווען געזאָגט, מיין ווערטל... און אפשר איז דאָס

נישט פאַר אייך, ניט פאַר אייער קאָפּ און אייער פאַרשטאַנד?

ווי ס'זווייזט אויס איז ער, נעבעך, גאַרנישט קיין איבערגע-

שפיצטער, אָט דער לאַנגער. מילא, וועלן מיר זיך שוין באַ-

נוגענען מיט ערפּאָלג נאָר צווישן אייגענעם עולם! — און ער

האָט זיך צעהאַלדערט, און די ענטלעך האָבן זיך צעגאַלמאַ-

געט; גאָ-גי: גאָ-גי! אַ שרעק ווי!

דאָן איז היאלמאַר צום עופות-קאַמערל צוגעגאַנגעז, האָט
ראָס טירעלע דערפון אויפגעעפנט, און דעם שטאָרך צוגערופן.
און דער שטאָרך איז באַלד צו אים אויפן איבערדעק אַרויס-
געקומען. ער האָט שוין אָפּגערוט געהאַט און אַלס דאָנק אים
מיטן קאָפּ אַ שאַקל געטאָן; דערנאָך האָט ער די פליגלען צע-
אַזט און אין די ווייטע לענדער אַוועקגעפלייגן, און זי היינער
האַפן . . . ייטער געקוואַקעט און דער אינדיק איז, ווי אַ צוויק,
רויס געוואָרן.

— מאָרגן וועלן מיר פון אייך אַ יויך אָפּקאַכן, — האָט
געזאָגט היאלמאַר און מיט די ווערטער זיך ביי זיך אין בעטל
אויסגעכאַפט.

אַ-יָאָ, אַ מאַדנע נסיעה האָט ער יענע נאַכט אַדאַנק אַלע-
לוק-אַיען געמאַכט!

דאָנער שטאָג.

ווייסטו וואָס? — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע, — נאָר שרעק
ויך ניט. — באַלד וועסטו אַ קליין מייזעלע זען! — און ער האָט
זי האַנט אויסגעשטרעקט און ס'איז אויף איר אַ קליין שיין
חיהלע געזעסן. — ס'איז געקומען דיך אויף אַ התונה בעטן. דאָ
זיינען צוויי מייזעלעך פאַראַן, וואָס וועלן היינטיקע נאַכט
חתונה האָפן. וואוינען וואוינען זיי אונטערן דיל פון דיין מאַ-
מעס קעמערל: מ'זאָגט, ס'איז אַן אויסגעצייכנטע וואוינונג דאָרט!
— ווי אַזוי-זשע וועל איך דורך אַ קליין לעכעלע דורכ-
קריכן דאָרט? — האָט געפרעגט היאלמאַר.

— נו, דאָס איז שוין מיין עסק! — האָט געענטפערט
אַלע-לוק-אַיע. — איך וועל דאָך שוין זען דיך קליין מאַכן. —
און ער האָט זיך מיט זיין פשוף-שפריצער צו היאלמאַרן צוגע-
רירט, און היאלמאַר האָט אָנגעהויבן אַלץ קלעבער און קלעבער
ווערן, און ביז ער אין לטוף ווי זיין מינדסטער פינגער
געוואָרן.

— איצט קאָנסטו ביים צינערנעם סאַלדאַטעלע זיינע
קליידער צעשלייען. ס'זוכט דיר פאַסטן זעהר. און אויסער דעם

איז אין אַ געזעלשאַפט אַ מונדיר פיינער פון אַלץ.
— אַוודאי! — האָט געזאָגט היאַלמאַר, — און אין דער רגע
שוין ווי איינער פון די סאַמע פאַרפּוצטע צינערנע סאָלדאַטע-
לעך אָנגעטאַן געווען.

— וועט איר אפשר באַוויליקן אַזוו גוט זיין און אין
איינער מאַמעס פינגערהוט זיך אַריינזעצן? — האָט געזאָגט דאָס
מייזל. — דאָן וועל איך די ערע האָבן אייך אויף דער חתונה
צו פירן.

— נאָך וואָס זאָלט איר זיך מטריח זיין? — האָט גע-
זאָגט היאַלמאַר, און זיי זיינען אויף דער מיין-חתונה געפאַרן.
לכתחילה האָבן זיי אונטער דער דיל עפעס אין אַ לאַנגן
קאָרידאָר אַ דורכגאַנג גיטראָפן, וואָס ער איז אַזוי הויך געווען,
וועדליך מ'זאָל און אים קאַנען אין אַ פינגערהוט דורכפאַרן.
דער גאַנצער דורכגאַנג איז מיט פויל האָלץ אילומינירט געווען.
— האַ, ווי זאָגט איר, ווי ס'שמעקט דאָ, אַ-יאַ, אַ חיות?
— האָט געפרעגט דאָס מייזל, וואָס האָט היאַלמאַרן געפירט. —
דער דורכגאַנג איז אינגאַנצן מיט חזיר-שמאַלץ אָנגעריפן גע-
ווען. — בעסערס דערפון איז דאָך נישטאָ אויף דער וועלט.

דערנאָך זיינען זיי אין דעם חתונה-זאַל אַריינגעקומען.
זיינען אין דער רעכטער זייט די מיין די דאַמען געשטאַנען,
געקוויטשעט און געטשיריטשעט און גלייך ווי זיך אויסגעלאַכט
איינס פון דער צווייטער; און אין דער לינקער זייט — די
קאָוואַלערן און-מיט די לאַפקעלעך די וואַנסעלעך געדרייט.
אין מיטן דעם זאַל איז אַן אָרט פאַר חתן-פּלה געמאַכט גע-
ווען. זיינען זיי אין אַן אויסגעהוילטן שטיקל קעז-שאַלעכץ
געשטאַנען און אומרחמנותדיק פאַר אַלעמען אין די אויגן זיך
געקושט; געקושט און געקושט און אַן אַן אויפהער: זיי זיי-
נען דאָך שוין פאַרקנסט געווען, און באַלד האָט די חופּה
באַדאַרפט זיין. און די געסט דערוויל זיינען אַלץ צוגעקומען
און צוגעקומען: די מיין האָבן זיך שיער איינס דאָס אנדערע
ניט דערשטיקט, און דאָס יונגע פאַר האָט זיך פונקט אויף
דער סיר צייַקגעזעצט, אזוי אַז קיינער האָט ניט געקאַנט ניט

אריין און ניט ארויס. אויך דער זאל, אזוי ווי דער קארידאר,
 דער דורכגאנג, איז אינגאנצן מיט חזיר-שמאלץ אָנגעריבן גע-
 ווען; דאָס איז דער „כיבוד“ געווען און דערינען איז ער באַ-
 שטאַנען. נאָר דערפאַר האָט מען פאַר צימעס דעם עולם אָן
 אַרבעטל באַוויזן, וואָס איינע אַ מויו פון חתום צד האָט אויף
 דעם דעם חתן-פּלהס מאַנאַגראַמע אויסגעקריצט. ס'איז געווען
 אַ חידוש, איינס אין דער וועלט!

און אלע מיין
 זיינען קאָנטענט
 געווען און גע-
 זאָגט אז די חתונה
 איז אָן אויסגע-
 צייכנטע געווען
 און די שמועסן
 דאָרט זעהר און
 זעהר אינטערע-
 סאַנט.

נאָכדעם האָט
 זיך היאַלמאַר אַ-
 היים אומגעקערט.
 נז, אוודאי האָט
 ער אין אַ פיינער
 געזעלשאַפט פאַר-
 בראַכט, אָבער
 דערפאַר איז זיך
 אים אויסגעקו-
 מען נישט קיין
 ביסעלע זיך צו-
 נויפקאַרטשען, אַ
 ברויזעלע ווערן

און אין אַ כּונדיר פון אַ צינערן סאַראַטעלע זיך
 אַנטאָן.

פרייטאָג.

קאַנסט זיך גאַרנישט פאַרשטעלן, וויפיל עלטערע מענ-
טשן וואָלטן מיך גערן געזען ביי זיך! — האָט געזאָגט אַלע-
לוק-אַיע. — באַזונדערס די, וואָס האָבן עפעס שלעכטס געטאָן
און אַ פאַרברעך באַגאַנגען. „גוט קליין אַלעלע“! — זאָגן זיי
מיר: — „מיר קאָנען מיט קיין אויג נישט צומאַכן, מיר ליגן
די גאַנצע נאַכט און זעען נאָר די שלעכטע מעשים אונזערע,
וואָס אַזוי ווי מיאוסע און קליינע שטוב-רוחעלעך זיצן זיי
אויף די בעטלעך ביי אונז און מיט הייסער וואָסער אויף
אונז שפּריצן. אַך, ווען דו וואָלסט קומען און זיי דורכטרייבן,
מיר זאָלן קאָנען אַנטשלאַפן ווערן אויף אַ ביסל“! — און
דערביי זיפצן זיי, נעבעך. — „מיר וואָלטן דיר גוט באַצאָלט
דערפאַר! אַ גוטע נאַכט, אַלע! געלט ליגט אויפן פענסטער
דאָרט“... נאָר איך טו עס ניט פאַר קיין געלט! — האָט
מוסיף געווען אַלע-לוק-אַיע.

— וואָס-זשע וועלן מיר היינטיקע נאַכט טאָן? — האָט
געפרעגט היאַלמאַר.

— כַּזוייס ניט, צו דו וועסט ווייסער וועלן זיין אויף אַ
חתונה, אָבער די היינטיקע וועט זיין גאַר אַן אַנדערע, נישט
ווי נעכטן: די גרויסע לעלע דיין שוועסטערס, — די, וואָס זעט
אויס ווי אַ מאַנסביל און מע רופט זי הערמאַן, — וויל חתונה
האַבן פאַר דער לעלע בערטאַ. אויסער דעם איז היינט דער
געבורטסטאָג אירער, וועט זי אַ סך מתנות באַקומען.

— כַּזוייס שוין, כַּזוייס, — האָט געזאָגט היאַלמאַר. — יע-
דעס מאָל, ווען די לעלעס דאַרפן קליידער נייע, יומטובט די
שוועסטער דעם געבורטסטאָג זייערן, אָדער חתונה פראַוועט. ס'שוין
אָודאי אַמאָל הונדערט!

— יא, אָבער היינט וועט זיין דאָס הונדערט איינסטע.
און נאָך דער הונדערט איינסטער ההונה איז שוין אַלץ פאַר-
ענדיקט, און דערום וועט די היינטיקע סאַמע די רייכסטע און
שענסטע זיין. אַט זע!

און היאלמאר האָט אויפן טיש אַ קוק געטאָן; איז דאָרט
אַ שטוב פֿון קאָרטן געמאַכט געשטאַנען, אין די פענסטער
האָבן ליכט געברענגט און פֿאַר דער שטוב זיינען אַלע סאָל-
דאָטעלעך צינערנע אויף דער וואַך געווען. חתן-בלה זיינען
אויף דער ערד, אין זייערע רעיונות פֿאַרטיפט, געזעסן — גע-
וויס האָבן זיי דערויף זייערע טעמים געהאַט — און אין פֿיסל
פֿון טיש אָנגעשפּאַרט. און אַלע-לוק-אַיע, אין דער באַבעס
שוואַרצן ראָק אָנגעטאָן, האָט ביי זיי די חופּה געפּראָוועט.
נאָך דער חופּה האָט דאָס גאַנצע שטוב-מעבל אָן אויסגעצייכנט-
שיין ליד געזונגען, דאָס ליד, וואָס דער בליישיטפט האָט
צוליב דער חתונה פֿאַרפּאַסט. דערנאָך האָט מען דער יונגער
פֿאַר דרשה-געשאַנק און חתונה-מתנות געגעבן, און זיי האָבן
גענומען; נאָר פֿון שפּייז און עסנוואַרק האָבן זיי זיך אָפּגע-
זאָגט: זיי זיינען זאָט פֿון ליבע געווען.

— ווי מיינסטו, וואו וועלן מיר זומער פֿאַרברענגען אויף
אַ זומער-וואוינונג, צי אין אויסלאַנד ערגעץ? — האָט געפּרעגט
דער מאַן דער יונגער.

נאָך אַן עצה האָבן זיי זיך צום שוועלבעלע, וואָס האָט
אַ סך גערייזט, געקערעוועט, און אויך צו דער אַלטער הויף-
הון, וואָס איז שוין פֿינף מאָל הינדלעך אויסגעזעסן. דאָס
שוועלבעלע האָט וועגן וואונדערליכע וואַרימע לענדער דער-
ציילט, דאָרט, וואו פֿון די וויינשטאַק-ביימער הענגען גרויסע
און שווערע ענגלעך-וויינטרויפן אַראָפּ, דאָרט וואו די לופט
איז אַזוי ווייך און די בערג זיינען מיט אַזוינע וואונדערליכע
פֿאַרפֿן באַצירט, וואָס ביי אונז זעט מען נאָר נישט
אַזעלכע.

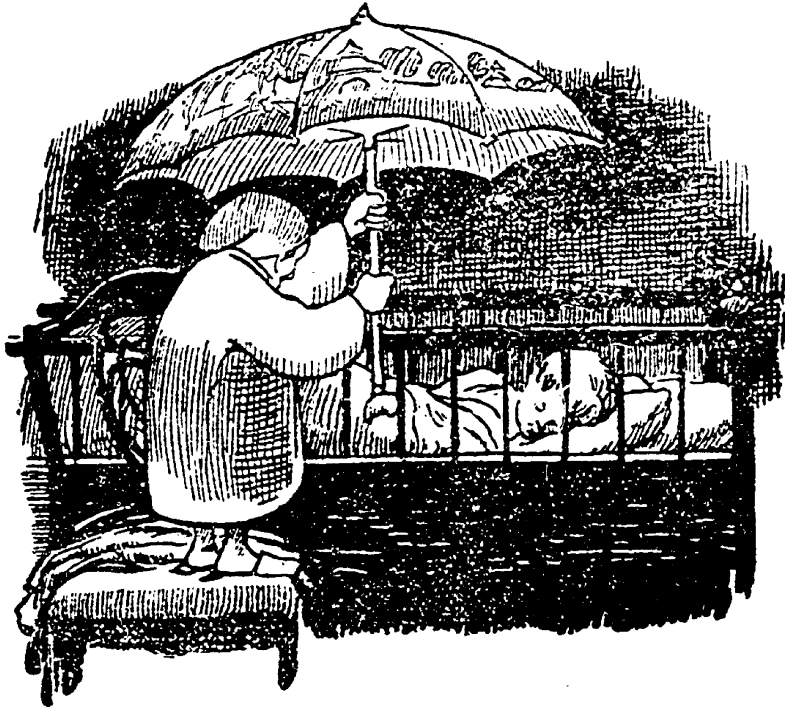
— דערפֿאַר איז אָבער דאָרט אונזער גרינע קרויט נישט
בנמצא! — האָט געזאָגט די הון. — איך בין איינמאָל אַ זומער
מיט מיינע הינדלעך אויף אַ זומער-וואוינונג געווען, איז דאָרט
אַ גראָבן געווען, וואו מ'האָט אונז אַרומשפּאַצירן און זיך
פֿאַרפֿען דערלויבט; אויסער דעם האָבן מיר נאָך אַן אַריינ-
גאַנג אין אַ קרויט-גאַרטן געהאַט. איז דאָך דאָרטן געווען גוט,

זאָס גוט הייסט. בעסער ווינטש איך זיך גאַרנישט.
 — יאָ, אָבער אַלע היפטלעך-קרויט זיינען דאָך איינס
 אויפן אַנדערן ענליך, — האָט געזאָגט דאָס שוועלבעלע. — היינט
 זיינען דאָך דאָ שלעכטע וועטערן אָפט.
 — עט, מ'קאָן צוגעוויינט ווערן! — האָט געזאָגט די הונ.
 — ס'איז אָבער קאַלט און ס'מאָכן זיך פרעסט!
 — איז וואָס? פאַר קרויט איז דאָס גוט, — האָט געזאָגט
 די הונ. — אגב, ס'מאָכט זיך אויך ביי אונז וואַרים. אָט, איז
 מיט אַ יאָר פיר צוריק ביי אונז אַזאַ היץ געווען, אַז מ'האָט
 געמיינט, אַז מ'וועט פון זינען קומען, און ס'האָט גאַנצע סינף-
 וואַכן געדויערט! און אויסער דעם זיינען ביי אונז די בייזע
 חיות מיט די גיפטן, ווי דאָרט אין יענע לענדער, נישטאַ. פון
 גולנים איז אָפגערעדט. נאַריש איז דער, וואָס האַלט נישט
 אונזער פאַטערלאַנד פאַרן בעסטן! ער איז נישט ווערט די
 רייד און נישט צו דערמאָנען! — און דאָ האָט זיך די הונ
 אַזש צעוויינט. — איך בין אויך אַמאָל געפאָרן, — האָט זי
 וויטער גערעדט. — איך בין אַ מייל צוועלף פון דאַנען אין
 אַ פּאַס אָפגעפאָרן, און גאַרנישט. קיין גוטס אין די גסיעות.
 האָב איך נישט געפילט.
 — יאָ, די הונ ווייסט, די הונ איז אַ באַטראַכטע, — האָט
 געזאָגט די לעלע בערטאַ, — מיך נעמען אויך נישט די רייזעס!
 אויף די בערג: האַלטסט אין איין קלעטערן אַרויף אַראָפּ,
 אַרויף אַראָפּ... ניין, מיר וועלן בעסער אויסער דער שטאָט
 אויף אַ זומער-וואוינונג אַרויספאָרן און אין גראָבן דאָרט און
 אין קרויט-גאַרטן שפּאַצירן.
 און דערויף האָט מען זיך אָפגעשטעלט. און דערביי
 איז עס געבליבן.

שבת.

— היינט וועל איך הערן עפעס אַ מעשה? — האָט גע-
 פרעגט דער קליינינקער היאַלמאַר, באַלד נאָכדעם, ווי אַלע-

לוק-אָיע האָט אים פֿאַרשלאַפּערט.
 — היינט האָבן מיר דערויף קיין צייט נישט, — האָט
 געזאָגט אַלע-לוק-אָיע און האָט איבער אים זיין פֿאַראַסאָל
 געעפנט.

— סו נאָר אַ קוק אויף די כינעזער דאָרט! — דער פֿאַ-
 ראַסאָל איז אויף אַ גרויסן כינעזישן טעלער ענליך געווען, מיט
 בלויע ביימער דאָרט און מיט שמאַלע בריקן, אויף וועלכע
 ס'זיינען קליינע כינעזערלעך געשטאַנען און מיט די קעפעלעך
 געמאַכט. — מיר דאַרפן אויף מאָרגן די גאַנצע וועלט צוקלייבן,
 — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אָיע: — מאָרגן איז דאָך זונטאָג.
 דאַרף איך זיין אויף די קלויסטערס ביי די גלעקער, אַ קוק
 טאָן צי האָבן די קלויסטער-רוחעלעך אַלע גלעקער אויסגעפּוצט,
 זיי זאָלן גוט היליגן דאָרטן; איך דאַרף אויך אין פעלד

ארויסגיין זען צי בלאָזן די ווינטן דעם שטויב פון גראָז און
 ביימער אָפּ; נאָר שווערער פון אַלץ איז, וואָס איך דאַרף
 פונם הימל אַלע שטערן אַראָפּנעמען און זיי אויסרייניקן און
 איבערפּוצן. איך קלייב זיי אַלע צו זיך אין פאַרטוך צונויף.
 נאָר פאַר אַלעמען דאַרף מען זייערע נומערן פאַרצייכענען און
 אויך די לעכלעך-נומערן, וואו זיי שטעקן דאָרט, כדי דערנאָכ-
 דעם זיי אויף די פריערדיקע ערטער אַריינזעצן. אויב-זשע דו
 וועסט זיי פאַרמישן, וועלן זיי שטייף גיט זיצן, און ס'וועלן
 ביי אונז צופיל פאַלנדיקע זיין.

— הערט נאָר, זייט אַזוי גוט, הער אַלע-לוק-אַיע! ... —
 האָט געזאָגט אַן אַלטער פאַרטערעט איינער, וואָס איז אויף
 דער וואַנט, ביי וועלכער היאַלמאַר איז געשלאָפּן, געהאַנגען.
 — איך — דער עלטער-זיידע היאַלמאַרט, — בין אייך זעהר דאַנק-
 באַר דערפאַר, וואָס איר דערציילט אים מעשיות, דעם קינד.
 אָבער קיין בבא-מעשיות וויל איך גיט און בעט אייך גיט, קיין
 שטערן פאַלן גיט. די שטערן זיינען אויך אַזוינע הימל-קערפערס,
 ווי די ערד, ווי אונזערע, און טאַקע דאָס איז דאָס גוטע אין זיי.
 — אַ שיינעם דאַנק, זיידעניו! — האָט געזאָגט אַלע-לוק-
 אַיע: — אמת דו ביסט דער עלטסטער פונם הויז-געזינט, דו
 ביסט דער ערשטער פון זייער שטאַם, אָבער איך בין עלט-
 פון דיר! — איך בין דער אַלטער געצנדינער. די רוימער און
 די גריכן פלעגן מיך, דער גאָט פון חלומות רופן. איך גיי
 אַריין און בין אויס אין אַלע הייזער אין די פאַרנעמסטע.
 איך קום אויס אַזוי ווי מיט פראַסטע אַזוי אויך מיט האַרן
 גרויסע. און איצט קאָנסטו דיר אַליין דערציילן. — און אַלע-
 לוק-אַיע האָט זיין פאַר-אַסאָל פאַרנומען און זיך אַוועקגעגאַן.
 — נו, נו, מ'טאָר שוין גאָר קיין וואָרט גישט זאָגן, —
 האָט דער פאַרטערעט דער אַלטער אַרויסגעפרומט. און דאָ האָט
 זיך היאַלמאַר אויפגעכאַפט.

זונטאָג

— אַ גוט-נ'אָונט! — האָט געזאָגט אַלע-לוק-אַיע, און היאַל-

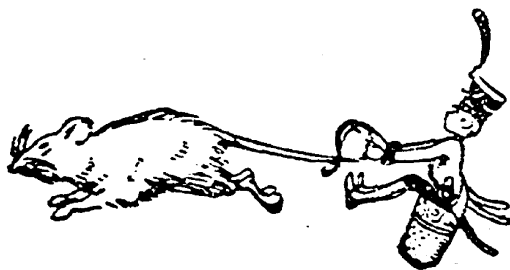
מאָר האָט אים מיטן קאָפּ אַ שאַקל געטאָן, אויפגעשפרונגען
און דעם עלטער-זיידנס פאַרטרעט צו דער וואַנט אויסגעדרייט,
ער זאָל זיך ווי נעכטן אין שמועס ניט אריינמישן.

— היינט דאַרפסטו מיר דערציילן די מעשה מיט די
פינף אַרבעטלעך, וואָס זיי זיינען אין איין בייטעלע געזעסן,
פון דעם הענדעלע, וואָס האָט זיך אַרום דעם הינדעלע געדרייט,
און וועגן דער גרעסער צירעווע-נאָדל, וואָס האָט זיך אזוי
גרויס געהאַלטן, אַז זי האָט זיך געזען אַ דינער ניי-נאָדל פאַר-
געשטעלט.

— גוטס אַ ביטעלע אין קליינעם שיסעלע! — האָט געזאָגט
אַלע-לוק-אַיע. — דו וויסט דאָך, אַז איך האַלט בעסער פון
פאַרשיידענע זאַכן דיר צו ווייזן. אָט וועל איך דיר מיינ ברו-
דער ווייזן. אים רופט מען אויך אַלע-לוק-אַיע. נאָר קומען
קומט ער צו יעדן איינמאָל נאָר און צו דעם, וואָס ער קומט,
דעם נעמט ער צו זיך אויפן פערד ארויף און דערציילט אים
מעשיות. און מעשיות קען ער נאָר צוויי: איינע אַן אומגע-
וויינליך שיינע, וואָס שענער קאָן מען זיך גאָר ניט פאַרשטעלן,
און די צווייטע אַן עקלדיק-שרעקליכע. — און דאָ האָט אַלע-לוק-
אַיע דעם קליינעם היאַלמאַרן צום פענסטער אויפגעוויפן און
געזאָגט: „אָט איז ער דער ברודער מיינער, דער צווייטער
אַלע-לוק-אַיע. מענטשן רופן אים: טויט. זעסט, אַז ער איז
גאָר ניט אַזאַ מיאוסער, ווי מע מאַלט אויף די בילדער אויס:
אין אַ שאַרבן-פאַרם. דאָס קלייד זיינס איז מיט זילבער גע-
שטיקט, זיין מונדיר איז אַ שיינער הוואַרן-מונדיר, און זיין
אויבער-מאַנטל פון שוואַרצן סאַמעט פלייט אין דער לופט איבערן
פערד איבער זיינעם אַרום. זעסט, ווי ער גאַלאָפירט!

און היאַלמאַר האָט דערזען, ווי דער צווייטער אַלע-לוק-
אַיע איז אויפן פערד רייטנדיק געשפרונגען און סיי יונג, סיי
עלט צו זיך אַרויפגעכאַפט. אייניגע האָט ער פאַר זיך אַנידער-
געזעצט, און אייניגע — הינטער זיך. ביי יעדערן נאָר האָט
ער צום אַלעם ערשטן אַ פרעג געטאָן: וואָס פאַר אַ באַל פאַר
אויפפירונג ער האָט. „גוטע!“ — האָבן אַלע געוויינטליך געענט-

פערט. — אָנו, באַווייזט נאָר מיר אַ קוק טאָן! — האָט ער
 געזאָגט, און ביי יעדערן דאָס ביכל מיט די באַלן צוגענומען.
 און אָט, די ביי וועלכע ס'איז פאַר אויפפירונג, זעהר גוט
 און, אויסגעצייכנט אָנגעשריבן געווען, האָט ער פאַר זיך
 אַנידערגעזעצט און זיי אַ שיינע מעשה דערציילט, די אָבער,
 ביי וועלכע ס'איז נאָר, נישקשה" און, מיטלמעסיק" געשטאַנען.
 די האָבן געמוזט היגטן זיצן און אַ שרעקליכע מעשה אויס-
 הערן. זיי האָבן געוויינט און געציטערט און הייבן געוואָלט פון
 פערד גאָ. פּשפּרינגען, האָבן זיי אָבער נישט געקאַנט, וואָרים
 זיי זייגטן צו דעם אַזוי ווי צוגעוואַקסן געוואָרן.
 — זע נאָר: דער טויט איז דאָך גאָר — דער שיינער
 אַלע-לוק-אַיע! — האָט אויסגעשריגן היאַלמאַר. — איך האָב דאָך
 פאַר אים גאָר קיין מורא נישט!
 — און ס'איז ניטאָ פאַר וואָס מורא צו האָבן! — האָט
 געזאָגט אַלע-לוק-אַיע, — זע נאָר, ס'זאָלן ביי דיר פּסדר נאָר
 גוטע באַלן פאַר אויפפירונג זיין.
 — אָט דאָס הייבט זי קינד אין גוטע דרכים פירן! —
 האָט אַרויסגעזאָגט דער פאַרטרעט דעם עלהוּ דאָס, — כ'וואָפּ
 טאַקע גוט געטאָן, וואָס איך האָב מיין מיינונג אַרויסגעזאָגט.
 און זי איז זעהר צופרידן געווען.
 אָט דאָס איז די מעשה מיט אַלע-לוק-אַיען; היינטיקע
 נאָכט זאָל ער דיר שוין אַליין דערציילן.

צענטראלער ביכער-לאגער

„קולטור-ליגע“

ווארשע, לעשנע 52, וו. 3.